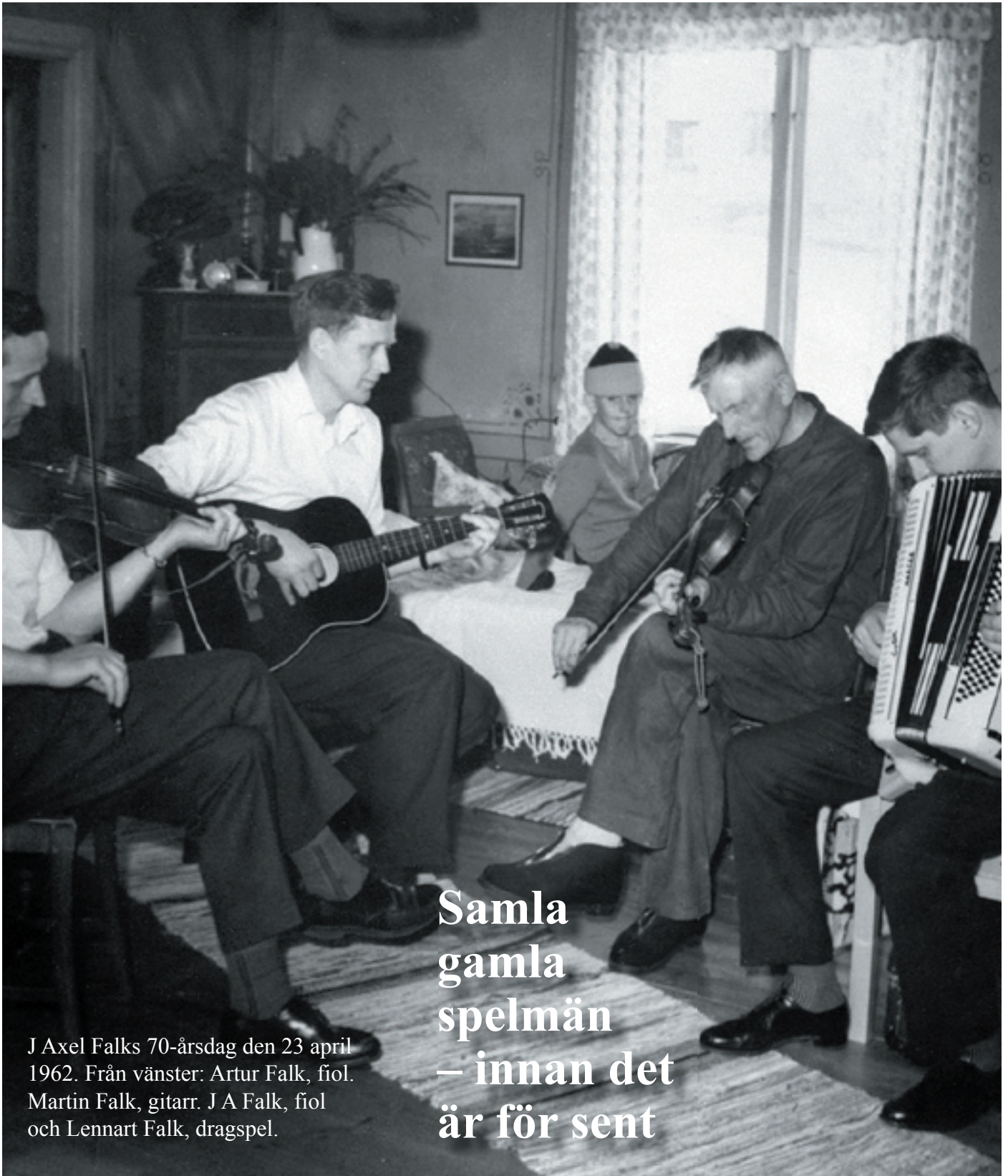

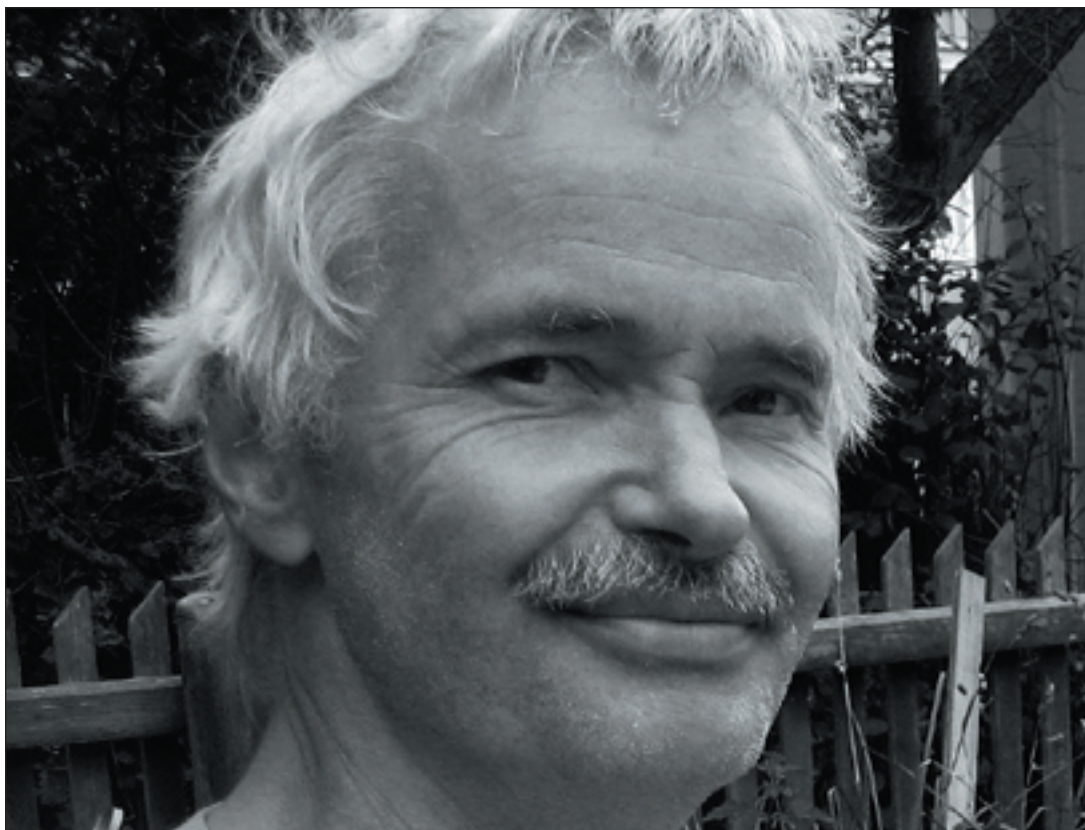
Norrbottens Spelmansförbunds

medlemsblad

Samla
gamla
spelmän
– innan det
är för sent

J Axel Falks 70-årsdag den 23 april
1962. Från vänster: Artur Falk, fiol.
Martin Falk, gitarr. J A Falk, fiol
och Lennart Falk, dragspel.

Norrlåtarmedlemmen Janne Olovsson berättar om traditionsinspelningarna från 1970-talet.

Att ta vara på traditionerna

Samtal med Jan Olovsson om traditionsinspelningarna 1974-1976.

På Folkmusikarkivet, Norrbottens minne, finns mycket material som medlemmarna i Norrlåtar spelade in. De unga musikerna deltog i ett projekt drivet av Norrbottens bildningsförbund där det gällde att dokumentera så mycket som möjligt av den då levande musiktraditionen ute i bygderna.

Projektet drevs under åren 1974-1976 och omfattade hela länet.

Uppskattningsvis finns cirka 50 timmars material på bandupptagningar. Ur dessa band har noter tagits fram och getts ut i bokform. Naturligtvis tog Norrlåtar sin repertoar från detta material, åtminstone inledningsvis, och gav ut detta på skivinspelningar.

VIA BENGT Martinsson kom Janne och de andra i gruppen i kontakt med fiolspelaren Hjalmar Sandberg i Rosvik, strax norr om Piteå.

Hjalmar var närmare 85 år och klar i huvudet. Framför allt höll han

■ Hjalmar Sandberg.

fortfarande igång sitt fiolspel.

Hjalmar spelade med bravur och med ett sväng som – efter att jag lyssnat igenom hela materialet – faktiskt varierar mycket från bit till bit beroende av vilken “typ” det är.

Inspelat är ju också Hjalmars prat

kring låtarna och musiken och man hör att han hade god koll på hur det kunde/ skulle låta vid olika tillfällen.

Jan Olovsson tror att Hjalmar hade ett 80-tal låtar på sin repertoar och de flesta blev väl dokumenterade.

VID SIDAN av Axel Falks inspelning av sig själv och två av sina söner är inspelningarna av Hjalmar Sandberg de finaste exemplen på hur subtilt den gamla 1880-talsmusiken kunde svänga.

Många traditionsbärare och minnen blev det under de här åren i början på 1970-talet och när jag ber Janne nämna några förutom Hjalmar Sandberg så säger han Frans Olovsson, som inte hade så många, men intressanta, låtar. Han nämner även Albin Hjälms som spelade intressanta låtar på tvåradigt dragspel.

Vi sänder en tacksamhetens tanke till medlemmarna i Norrlåtar och Norrbottens bildningsförbund som bidrog med att så värdefulla traditioner bevarades åt eftervärlden.

Tack, tack!

Mats Nordström

Glommersträskträffen 2009

Lördagen den 21 november samlades vi på centrumhuset i Glommers för att lära oss några Arvidsjaurlåtar.

Åtta personer deltog, fem från Västerbotten och tre från Norrbottenssidan.

Anders Jönsson och Carina Bergström kom ner från Sorsele och Ard Lundberg, Ann-Charlotte Wikström och Gösta Wikström hade åkt upp från Skellefteå. Ard var kursens äldste deltagare och är en nestor inom västerbottnisk och norrbottnisk folkmusik. Han har för övrigt sina rötter just i Glommersträsk med omnejd.

FRÅN LULEÅHÅLLET kom Tore Dahlberg och Sigun Lundberg åkte från Abborrträsk. Mats Klockljug fick representera centralorten själv.

En schottis efter P.A. Lundberg lärdes ut på kursen. den påminner till en viss del om en kadrilj i sin uppbyggnad. Det var spelmannen Evert Edström som förde låten till oss genom en bandinspelning gjord i slutet av 1970-talet.

När vi på eftermiddagen höll en liten konsert på äldreboendet i Glommers meddelade personalen att Evert faktiskt bodde där. Tyvärr kände sig Evert lite krasslig och kunde ej delta som åhörare.

Bengt Martinsson, också han ursprungligen från trakten, spelade in Napoleon Edin i mitten på 1960-talet. Hans **Klemcha Nitch vals** lärde vi oss och den krokiga femrepriseskadriljen gick igenom men hann nog inte fastna ordentligt.

DET ÄR BENGTS förtjänst att vi nu har fått tillgång till Hjalmar Emanuel Högströms handskrivna notsamling. Samlingen består av ett 70-tal låtar, de äldsta från 1700-talet och de yngsta från 1940-talet, exempelvis några av Jan-Erik Östs kompositioner.

Av de cirka 70 låtarna kan ett 20-tal ha en viss anknytning till bygden. P.A. Edström förekommer som upptecknare av ett flertal melodier.

En polonäs och en menuett, kallad **Vals från 1700-talet** presenterades också på kursen.

Bengt har forskat lite på vem Hjalmar Emanuel Högström var, kanske får vi en utförligare presentation framöver.

■ **Ard Lundberg**, nestor inom folkmusiken, spelar tillsammans med Göte och Ann Charlotte Wikström. *Foto: Mats Klockljug*

Här är kursen i full gång.

Kursdeltagarna for hemåt i höstmörkret men verkade rätt nöjda. Vi pratade om en återträff fram på vårkanten men inget datum fastställdes.

Mats Nordström

Fotnot: Det blir dock en Kläppkonradstämma till sommaren, men mer om det senare.

Om spelmannen Axel Falk

I Fritz Svedbergs låthäfte utgivet 1975 finns det en polka, kallad Polka från Avan, efter A. Falk, utan några närmare kommentarer om spelmannen. Och i August Nordströms aldrig utgivna låtsamling finns en rad ospecificerade melodier i tvåtakt efter anteckningen "A. Falk" i marginalen. Kanske bör man betrakta marginalanteckningen som en rubrik och i så fall finns det 20 melodier där tillhörande Axel Falk.

August Nordström har en liten kommentar i början av samlingen "A. Falk, okänd men omtalad spelman", lite kryptiskt men han var väl inte personligen bekant med spelmannen själv utan fick flera andrahandsuppgifter från andra spelmän om denne.

Många kadriljer

Av alla de 20 låtarna i A. N:s samling under "A. Falk" verkar fem vara vanliga polkor, fem vara schottisar och tio vara någon typ av kadriljer, trots att de är uppptecknade med endast två reprisar.

En av sönerna till Axel Falk säger i

Axel Falk, Hedenäset.

en inspelad intervju att: "Pappa kunde många kadriljer som han brukade spela med sin pappa, men vi lärde oss aldrig."

Måhända finns dessa i fragmenterad form i August Nordströms notsamling?

Ett stort antal melodier efter fadern A. Falk finns bevarade hos sönerna.

När Hans Alatalo besökte Falks i Hedenäset spelades många av låtarna in och man fick dessutom tillgång till en tidig skivinspelning där två av sönerna

och Axel själv spelar. Ljudkvaliteten är tyvärr inte så bra men spelet hos Axel är det verkligen inget fel på. Rytmiseringen i stråken, små synkoperingar och en hel del dubbelgrepp gör det hela mycket njutbart. Dålig ljudkvalité till trots.

50–60 melodier

Av 12–15 inspelade spelmän i Boden och Råneåtrakten finns hänvisningar till Axel Falk även i noter från andra spelmän, till exempel hos Johan Bergström från Sunderbyn.

Med August Nordströms upppteckningar, inspelningar och övriga upppteckningar och hänvisningar kan mellan 50 och 60 melodier knytas till Axel Falks repertoar.

Det finns även mer att skriva om Axel Falk och även hans far, Nils (Häll) Falk, men det tar vi vid något senare tillfälle. Helt klart var Axel Falk en av Norrbottens stora traditionsbärare av fiolbaserad gammaldansmusik.

Mats Nordström

Durspelsdagar på gränsen Rajatonto soitttoa Haparanda-Tornio 5-7 mars 2010

Helgen 5–7 mars blir det riktigt rajraj på Sverigefinska folkhögskolan i Haparanda.

Gränslöst spelande/Rajatonta soittoa heter arrangemanget och kommer att innehålla:

■ **kurser i 2-radigt dragspel** med Anttio Hositalo och Mats Nordström som ledare,

■ **fiolkurs** med Anders Hällström och Micke Forsberg och

■ **en grundkurs i ljudteknik** för uppvisningar. Där får man lära sig om ljud, decibel, frekvens, mikrofoner (kom ihåg att stå nära micken när ni spelar!), mixerbord, PA och lite om hur man kopplar ihop alla aggregaten. Med mera. Eventuellt kommer högtalarplacering och sånt att behandlas.

■ En grundkurs i balkandanser blir det också, med Elisabet Martinsson från Luleå.

Det blir uppträdanden av folkmusikgrupperna **Tallari** och **JP Nyströms**.

■ **Fest med dans** blir det förstås också på lördagskvällen.

Anmälningar kan göras hos Mats Nordström, tel 070/252 00 06 och Sven Keskitalo, 070/318 58 69

Alla instrument är förstås välkomna till Gränslöst spelande, inte bara durspel och fioler. Ta med gitarren, mandolan, munspelet, säckpipan, vevliran eller varför inte rentav er spinnett!

Kallelse till årsmöte

med Norrbottens spelmansförbund.

Tid: Söndag 21 mars

Plats: Robbgården, Boden

Årsmötes-
förhandlingar

Val

Fika

Välkomna!

Vill du bli medlem?

Medlemskap för vuxna kostar 150 kronor, för barn 100. Familjemedlemskap blir billigast, bara 200 för hela surven! Betala in till Norrbottens spelmansförbund, plusgiro **138 94 92-8**

Medlemsbladet ingår i medlemskapet, liksom riksförbundets tidning Spelmannen.